Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi talabalari uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanidan tayyorlangan fan dasturi va sillabusiga

TAQRIZ

Fan dasturi va sillabusida talabalarning Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fani bo'yicha bilim va malakalarini egallashi, ko'nikmalarini shakllantirishiga qaratilgan mavzular qamrab olingan. Fan dasturi va sillabusda Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanni o'qitishdan maqsad asosiy qishloq xo'jalik ekinlari seleksiyasining yo'nalishlari, boshlang'ich ma'nba, seleksiya uchun boshlang'ich man'bani yaratish usullarini, duragaylash va uning xillari, tanlash usullari va xillari, nav almashtirish va nav yangilash haqidagi tushunchalarga, superelita, elita va navdor urug'lar haqida tushunchalarga, geterozis haqida, boshlang'ich manba va genofond xillarini o`rganish, duragaylash tartibini, tanlash usullarini, elita va reproduksiya urug'larini yetishtirish jarayonini, aprobasiya o'tkazish tartibini o'rganishdan iborat.

60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabalari uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fani 7 semestrlarda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzularida keltirilgan mavzular mustaqil ta'lim mavzulariga kiritilmaganligi talabalarning mustaqil ta'limlarda o'zlari mustaqil ravishda ishlashga qaratilgan.

Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda fan dasturi va sillabusi 60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanidan tuzilgan bo'lib, oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan barcha talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Samarqand Agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti meva-sabzavotchilik va uzumchilik kafedrasi mudiri, professori, q.x.f. doktori. **S.T.Sanaev**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI SAMARQAND AGROINNOVATSIYALAR VA TADQIQOTLAR INSTITUTI
DEVONXONA VA ARXIV

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI
Agrobiotexnologiyalar va oziq- ovqat xavfsizligi instituti

Ro'yxatga olindi: № БD-60810600 2024 yil "09" 30	**"TASDIQLAYMAN"** SamDU rektori: _________ R.I.Xalmuradov 2024 yil "__" ______

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

NOAN'ANAVIY EKINLAR SELEKSIYASI VA URUG' CHILIGI FAN DASTURI

Bilim sohasi:	800000 – Qishloq, o'rmon baliq xo'jaligi va veterenariya
Ta'lim sohasi:	810000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810600– Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha)

Fan/modul kodi NESU1706		O'quv yili 2027-2028	Semestr 7	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
	Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug' chiligi		82	98	180

Fanning maqsadi (FM)	
FM1	**I. FANNING MAZMUNI** **Fanning maqsadi** - «No'ananaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi» fani qishloq xo'jaligi sohasining muxim tarmog'i bo'lib, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishga doimiy ravishda no'ananaviy ekinlarning yangi nav va duragaylari yaratish, xamda ularning davlat standartlari talablariga javob beradigan urug'larini yetishtirish usullarini o'rganish kabi masalalarni qamrab oladi. No'ananaviy ekinlarning yangi nav va duragaylarni ishlab chiqarishga joriy etish, shuningdek sifatli qishloq xo'jalik ekinlari urug'lari bilan ta'minlash qishloq xo'jaligining iqtisodiy samaradorligini ko'taradi. Talabalarga no'ananaviy ekinlarning yangi nav va duragaylarini yaratish, ishlab chiqarishga joriy qilingan va ilgaridan parvarish qilinayotgan navlarning urug'larini navdorlik va hosildorlik belgilarini saqlagan holda ekin maydonlariga yetarli miqdorda yetkazib berishni o'rgatish hamda ularni amalda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdir. – **Fanning asosiy vazifasi** – talabalarni nazariy bilimlar, noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chilikda qo'llaniladigan usullari bilan qurollantirish; seleksiya va urug'chilik sohasida sodir bo'layotgan hodisa va jarayonlar mazmunini mantiqiy mushohada qilish uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlarni egallashiga ko'maklashish,yangi va rayonlashgan no'ananaviy ekinlar navlar urug'larini navdorligini pasaytirmagan holda ko'paytirish usullari va yo'llari to'g'risida amaliy ko'nikmalarni hosil qilishdan iborat.

Fan mazmuni
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) **II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:**
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)
7-semestr uchun ajratilgan ma'ruza

M1	**Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fani haqida tushuncha, uning ahamiyati va asosiy vazifalari** Fanning vazifalari, asosiy muammolari, qisqacha tarixi, muvaffaqiyatlari, uning kelajagi va ahamiyati. Seleksiyaning vazifalari. Seleksiya va urug'chilik ishlarini yanada takomillashtirishdagi ahamiyati. Seleksiya fanining nazariy fanlar bilan aloqasi. O'zbekistonda ekilayotgan noan'anaviy ekinlarda nav va duragaylarni yaratishda o'ziga xos xususiyatlari. Respublikamizda seleksiya ishlarining asosiy yo'nalishlari. Mamlakatimizda seleksiyaning asoschilari va taniqli seleksionerlar, ularning amalga oshirgan ishlari.
M2	**Noan'anaviy ekinlar bo'yicha so'nggi yillarda olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar** Noan'anaviy ekinlar bo'yicha O'zbekistonda olib borilayotgan ilmiy – tadqiqot ishlari. O'zbekistonda ekilayotgan noan'anaviy ekinlarda nav va duragaylarni yaratishda o'ziga xos xususiyatlari. Respublikamizda noan'anaviy ekinlarda olib borilayotgan seleksiya ishlarining asosiy yo'nalishlari.
M3	**Noan'anaviy donli - marjumak, arpa, tretikali ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi.** Noan'anaviy donli - marjumak, arpa, tretikali ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy donli - marjumak, arpa, tretikali ekinlari seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy donli - marjumak, arpa, tretikali ekinlari seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M4	**Noan'anaviy donli - afrika qo'nog'i, jo'xori, suli, ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi.** Noan'anaviy donli - afrika qo'nog'i, jo'xori, suli ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy donli - afrika qo'nog'i, jo'xori, suli, ekinlari seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy donli - afrika qo'nog'i, jo'xori, suli ekinlari seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M5	**Noan'anaviy dukkakli don - vika, madaniy yasmiq, ko'k no'xat ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi**

	Noan'anaviy dukkakli don - vika, madaniy yasmiq, ko'k no'xat, seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga,texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy dukkakli don - vika, madaniy yasmiq, ko'k no'xat seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Dukkakli don - vika, madaniy yasmiq, ko'k no'xat seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M6	**Noan'anaviy dukkakli don - ekma burchoq va noan'anaviy mosh ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy dukkakli don - ekma burchoq, mosh seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga,texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy dukkakli don - ekma burchoq va mosh seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Dukkakli don - ekma burchoq seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M7	**Noan'anaviy moyli maxsar, zig'ir, kunjut, raps va rijik ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy moyli maxsar, zig'ir, kunjut raps va rijik seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, moydorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy moyli maxsar, zig'ir, kunjut va raps seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy moyli maxsar, zig'ir, kunjut va raps seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari. Noan'anaviy moyli maxsar, zig'ir, kunjut, raps va rijik ekinlarining urug'chiligi.
M8	**Noan'anaviy sabzavot ekinlaridan – artishok, bamiya, batat, bryussel karami ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy sabzavot ekinlaridan – artishok, bamiya, batat, bryussel karami ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy sabzavot ekinlaridan – artishok, bamiya, batat, bryussel

	karami seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy sabzavot ekinlaridan – artishok, bamiya, batat, bryussel karami ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi, seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari. Noan'anaviy sabzavot ekinlaridan – artishok, bamiya, batat, bryussel karami, ekinlarining urug'chiligi
M9	**Noan'anaviy ozuqa ekinlardan – amarant, bargak (esparset), bersim-misr sebargasi, perko, polba ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy ozuqa ekinlardan – amarant, bargak (esparset), bersim-misr sebargasi, perko, polba ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy ozuqa ekinlardan – amarant, bargak (esparset), bersim-misr sebargasi, perko, polba seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy ozuqa ekinlardan – amarant, bargak (esparset), bersim-misr sebargasi, perko, polba seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari. Noan'anaviy ozuqa ekinlardan – amarant, bargak (esparset), bersim-misr sebargasi, perko, polba ekinlarining urug'chiligi
M10	**Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – bozulban, valeriana, gorchitsa o'simligi, za'faron ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – bozulban, valeriana, gorchitsa o'simligi, za'faron ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga, texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – bozulban, valeriana, gorchitsa o'simligi, za'faron uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – bozulban, valeriana, gorchitsa o'simligi, za'faron ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi, ularga qo'yiladigan talablar Seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadan foydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M11	**Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – kovrak, topinambur, shirinmiya va dorivor melissa ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi** Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – kovrak, topinambur, shirinmiya va dorivor melissa ekinlarinin seleksiyasi va urug'chiligining maqsadi, vazifalari va yo'nalishlari (hosildorlikka, vegetatsiya davrining davomiyligiga,

	texnologik xususiyatlariga, kasallik va zararkunandalarga chidamliligiga qaratilgan seleksiya) Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – kovrak, topinambur, shirinmiya va dorivor melissa seleksiya uchun boshlang'ich manba va ulardan seleksiya jarayonida foydalanish. Noan'anaviy dorivor o'simliklardan – kovrak, topinambur, shirinmiya va dorivor melissa ekinlarining seleksiyasi va urug'chiligi, ularga qo'yiladigan talablar Seleksiyasi usullari (tur ichida va uzoq shakllarni duragaylash, poliploidiya va gaploidiyadanfoydalanish, mutagenez, geterozis) Tanlash usullari. Seleksion materiallarni baxolash usullari.
M12	**Noan'anaviy ekinlarda nav sinash ishlari. Noan'anaviy ekinlarda urug'chilik tizimi.** Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi ishlarida dala sinovlarining asosiy qoidalari va usullari. Tajribalar aniqligini oshirish usullari, tekshiruvchi va tenglashtirruvchi ekinlarni ekishdan foydalanish, qaytariqlar va tajriba variantlarini dalada joylashtirish tartibi. Standart, sistematik va rendomizatsiya usullari. Noan'anaviy ekinlarda nav sinash ishlari. Davlat nav sinoviga berilayotgan yangi navlariga qo'yiladigan talablar. Nav sinovi tarmog'idagi nav sinash xillari. Nav sinash dalalaridagi kuzatish va xisoblar. Konkurs nav sinovining vazifalari. Ishlab chiqarishdagi nav sinovi. Grunt nazoratiga yaratilayotgan yangi navni topshirish tartibi, grunt nazoratining vazifasi va undagi bajariladigan ishlar. Noan'anaviy ekinlarni istiqbolli navlari haqida tushuncha va ularni respublika hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat reestriga kiritish. Noan'anaviy ekinlar navlarini rayonlashtirish tartibi. Ishlab chiqarish talablariga javob bermagan navlarini Davlat reestridan chiqarish tartibi. Noan'anaviy ekinlar urug'chiligining maqsadi va vazifalari. Navlarning ifloslanish sabablari va ularni bartaraf etish yo'llari. Biologik va mexanik ifloslanish Urug'chilik tizimi va urug'chilik tartibi haqida tushuncha. Urug'chilik tizimining bo'linmalari va ularning vazifalari. Davlat jamg'armalari uchun urug' yetishtiruvchi va tayyorlovchi mahsus urug'chilik xo'jaliklari. Urug'chilik korporatsiyalari, korxonalari, xo'jaliklarini xozirgi zamon urug'chiligidagi o'rni. Ehtiyot va o'tkinchi urug'lik jamg'armalarini tashkil etish. Davlat urug'lik jamg'armasini tashkil qilishi Qo'llanilgan ta'lim texnologiyalari: aqliy xujum, konsepsual jadval, munozara, o'z-o'zini nazorat.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy (A)
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.

7-semestr uchun ajratilgan amaliy mashg'ulotlar

A1	Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chilida ko'chatzor xillari.
A2	Noan'anaviy donli dukkakli ekinlar seleksiya ekinzorlarida o'tkaziladigan fenologik kuzatishlar.
A3	Noan'anaviy moyli ekinlari seleksiya ekinzorlarida o'tkaziladigan fenologik kuzatishlar.
A4	Noan'anaviy sabsavot ekinlari seleksiya ekinzorlarida o'tkaziladigan fenologik kuzatishlar.
A5	Noananaviy ekinlar gullarining tuzilishi va changlanish xususiyatlari.
A6	Noananaviy ekinlarda duragaylashda uchun juft tanlash prinsiplari va chatishtirish texnikasi.
A7	No'ananaviy (donli, dukkakli) ekinlari navdorlik belgilarini o'rganish va ekinlarining rayonlashtirilgan navlarini tavsifi.
A8	No'ananaviy (moyli) ekinlari navdorlik belgilarini o'rganish va ekinlarining rayonlashtirilgan navlarini tavsifi.
A9	No'ananaviy (sabzavot), ekinlari navdorlik belgilarini o'rganish va sabzavot ekinlarining rayonlashtirilgan navlarini tavsifi.
A10	No'ananaviy (ozuqa), ekinlarida navdorlik belgilarini o'rganish va ozuqa ekinlarining rayonlashtirilgan navlarini tavsifi
A11	No'ananaviy ekinlarning tur xillarini o'rganish
A12	Qishloq xo'jalik ekinlariining yakka va oilaviy tanlash olib borish tartibi
A13	No'ananaviy ekinlarning tur xillarini o'rganish
A14	Dalada aprobatsiya o'tkazish tartibi va uni rasmiylashtirish
A15	No'ananaviy ekinlarii navlarining so'ruvchi va kemiruvchi zararkunandalarga bardoshliligini aniqlash

IV. **Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar**

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug' chiligi" fani bo'yicha mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejasi

№	**Mustaqil ta'lim mavzulari**
	7-semestr uchun ajratilgan mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Mamlakatimizda noan'anaviy ekinlar seleksiya va urug'chilik oldida turgan muhim vazifalar.
2.	Qishloq xo'jalik ekinlariining xo'jalik uchun qimmatli bo'lgan belgilarining o'zaro korrelyatsiyasi (bog'lanishi).
3.	Noan'anaviy ekinlariining sifat belgilari .
4.	Noan'anaviy ekinlariining miqdoriy belgilari .

5.	Noan'anaviy ekinlariining kombinatsion qobiliyat va uning seleksiya ishlaridagi ahamiyati.
6.	Noan'anaviy ekinlariining seleksiyasi usullari va tur ichida chatishtirish ahamiyati.
7.	Noan'anaviy ekinlariining poliploidiya to'g'risida tushuncha, seleksiyada ahamiyati, qo'llanishi va uning xillari.
8.	Noan'anaviy ekinlariida sun'iy mutagenez yo'li bilan mutantlarni olish usullari.
9.	Noan'anaviy ekinlariining geterozis, uning qo'llanilishi va axamiyati, ijobiy va salbiy geterozis
10.	Noan'anaviy ekinlariining seleksiya ishida nav sinash hillari, uslubi, maqsadi va ahamiyati.
11.	Noan'anaviy ekinlariining nav sinash uchastkasida navlarni joylashtirish tartibn, standart nav.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mavzularni normativ-huquqiy hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, ilmiy maqola, tezislar tayyorlash, amaliyotdagi mavjud muammolarni yechimini topish, fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotasiya yozish kabi ko'rinishdagi ishlarni bajarish tavsiya etiladi.

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - asosiy no'ananaviy ekinlar seleksiyasining yo'nalishlari, boshlang'ich ma'nba, no'ananaviy ekinlar genofondi, seleksiya uchun boshlang'ich man'bani yaratish usullarini, duragaylash va uning xillari, tanlash usullari va xillari, nav almashtirish va nav yangilash haqidagi tushunchalarga, superelita, elita va navdor urug'lar haqida tushunchalarga, geterozis haqida ***tasavvurlarga ega bo'lishi***; - no'ananaviy ekinlarda boshlang'ich ma'nba va genofondlarni qo'llash usullarini, duragaylash tartibini, tanlash usullarini, elita va reproduksiya urug'larini yetishtirish jarayonini, aprobatsiya o'tkazish tartibini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** - no'ananaviy ekinlarning navdorlik belgilarini aniqlash, no'ananaviy ekinlarda aprobatsiya o'tkazish tartibini bilish, no'ananaviy ekinlarida ayrim belgilarning naslga o'tish qonuniyatlari bilish, ayrim no'ananaviy ekinlarda chatishtirish o'tkazish tartiblarini bilish, seleksiya jarayonining sxemasini tuzishni bilish ***ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • *munozara,* • *o'z-o'zini nazorat.* • "Aqliy hujum", • "Muammo"; • Krossvord • Annogrammalar
	• Ko'chma dars mashg'ulotlari
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy nazorat shakllari, hamda mustaqil ta'limda berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

Asosiy adabiyotlar

X.Ch.Bo'riyev, I.T.Ergashev, D.S.Normurodov, M.Aramov, B.M.Eshonqulov Sabzavot ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi Darslik Samarqand–2021
X.Ch.Bo'riyev, I.T.Ergashev, D.S.Normurodov, M.Aramov, B.M.Eshonqulov Sabzavot ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi Darslik T.,–2022
Bo'riev X.Ch. Sabzavot ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi. T., «Mehnat», 1999 y. - 328 bet.
Ergashev I.T., Normurodov D.S., Eshonqulov B.M Sabzavot ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi. Samarqand: SamDU nashri. 2021 y. –208 b.
Abdukarimov D.T Dala ekinlari xususiy seleksiyasi, T. 2007
Abdukarimov D.T Donli ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi, T. 2010
Abdukarimov D.T Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi, T. 2002.
I.T.Ergashev, A.A.Elmuradov, U.Sh.Qarshiyeva, X.K.Bekmuradova. Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi, T. 2013.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 56 b.
2. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47 b.
3. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 485 b.
Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 103 b.
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni.
O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda
Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik – xar bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16- yanvar №11.
«Seleksiya yutuqlari to'g'risida» (yangi taxriri) O'zR qonuni. 29-30.VIII.2002.
«1999-2000 yillarda paxta navlarini yangilash va joylashtirish dasturi to'g'risida»gi 491-sonli O'zR VM qarori. 25.XI.1998.325 b.
O'zbekiston Respublikasining «Urug'chilik to'g'risidagi» qonuni T., 29 avgust 1996.
Kimsanboyev O.X. Sovremennaya seleksiya tonkovoloknistix sortov xlopchatnika. Risola. T., 2001.
Uzoqov Y., Qurbonov G'. «Urug'chilik va urug'shunoslik». O'quv qo'llanma. T., 2000.

		Zuyev V.I., Ataxodjaev A.A., Asatov Sh.I., Qodirxo'jaev O., Akromov U.A. "Himoyalangan joy sabzavotchiligi" – T.: 2018 y . – 275 b. Zuyev V.I., Bo'riyev X.Ch., Qodirxo'jayev O., Azimov B.A. Kartoshkachilik. darslik. – T.: 2016. – 24 b. **Internet saytlari:** www.gov.uz O'zbekiston Respublikasi xukumat portali www.lex.uz O'zbekiston Respublikasi qonun hujatlari ma'lumotlari milliy bazasi www.referat.ru www.library:breeding of animals and crop plants www.megasearch.biz wwwfarming.co.uk www.agronomy.org www.gavrish.ru/about www. Ziyonet. uz
7.	Fan dasturi Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil "24" avgustdagidagi 1 -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.	
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar**: **M.A.Xayitov**- Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Meva-sabzavotchilik va uzumchilik kafedra mudiri, dotsent. **Fan o'qituvchisi** –Aliboyev Sherzod Abduraxmanovich, assistent.	
9.	**Taqrizchilar:** D.S.Normuradov - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti meva-sabzavotchilik va uzumchilik kafedrasi professori, q.x.f. doktori. **(93)356,02,72** S.T.Sanaev – Samarqand Agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti meva-sabzavotchilik va uzumchilik kafedrasi mudiri, professori, q.x.f. doktori. **(93)297,00,22**	

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais –Sh.T.Xoliqulov

Kafedra mudiri: **M.A.Xayitov**

Institut o'quv uslubiy kengash raisi: **Sh.A.Mamasov**

Institut direktori: **T.F.Rajabov**

Sh. Rashidov nomidagi
SamDU O'quv ishlari bo'yicha
1-prorektor: **A. S. Soleyev**

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi talabalari uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanidan tayyorlangan fan dasturi va sillabusiga

TAQRIZ

Fan dasturi va sillabusida talabalarning Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fani bo'yicha bilim va malakalarini egallashi, ko'nikmalarini shakllantirishiga qaratilgan mavzular qamrab olingan. Fan dasturi va sillabusda Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanni o'qitishdan maqsad asosiy qishloq xo'jalik ekinlari seleksiyasining yo'nalishlari, boshlang'ich ma'nba, seleksiya uchun boshlang'ich man'bani yaratish usullarini, duragaylash va uning xillari, tanlash usullari va xillari, nav almashtirish va nav yangilash haqidagi tushunchalarga, superelita, elita va navdor urug'lar haqida tushunchalarga, geterozis haqida, boshlang'ich manba va genofond xillarini o'rganish, duragaylash tartibini, tanlash usullarini, elita va reproduksiya urug'larini yetishtirish jarayonini, aprobasiya o'tkazish tartibini o'rganishdan iborat.

60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabalari uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fani 7 semestrlarda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzularida keltirilgan mavzular mustaqil ta'lim mavzulariga kiritilmaganligi talabalarning mustaqil ta'limlarda o'zlari mustaqil ravishda ishlashga qaratilgan.

Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Bundan tashqari fan dasturi va sillabusida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda fan dasturi va sillabusi 60810600 – Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi (ekin turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi uchun Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi fanidan tuzilgan bo'lib, oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan barcha talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, meva-uzumchilik va sabzavotchilik kafedrasi professori, q/x.f.doktori **D.S.Normurodov**